

فونداسیون لرزان

نگاه «اقتصاد ایران» به مشاخره‌های صنعت سیمان در ایران

و هماهنگی مجموعه‌های تصمیم‌ساز و تصمیم‌گیر و مجریان سیاست‌های کلان اقتصادی کشور است؛ چرا که این صنعت با وجود مزیت‌ها و پتانسیل‌های موجود می‌تواند به راحتی به اهرم توسعه اقتصادی و افزایش رونق و رفاه مردمان کشورمان تبدیل شود.

حمایت حکومت

اگرچه بخش قابل توجهی از سهام کارخانه‌های تولید سیمان کشور از طریق بورس اوراق بهادار به سرمایه‌گذاران و فعالان اقتصادی (خصوصی، عمومی و شبه دولتی) واگذار شده است، اما این صنعت هنوز از حمایت‌های مادی و معنوی دولت برخوردار است. دهه دوم آبان ماه سال جاری، خبر اعطای تسهیلات فوری دو هزار میلیارد ریالی به ۲۴ کارخانه در دست احداث سیمان، در فضای صنعتی کشور پیچید. این تسهیلات که به دستور مستقیم رییس‌جمهور پرداخت خواهد شد، قرار است ۲۴ کارخانه سیمان دارای پیشرفت فیزیکی مطلوب را به سرانجام برساند تا ظرف ۲۰ ماه، این واحدها به مدار تولید برسند. در این میان، اگرچه آمارهای وزارت صنایع از وجود حداقل ۵۰ درصد پیشرفت فیزیکی در کارخانه‌های یاد شده حکایت می‌کند، برخی فعالان غیردولتی مدعی اند بخش مهمی از واحدهای مشمول تسهیلات اخیر، در سال گذشته کمتر از ۲۰ درصد پیشرفت فیزیکی داشته‌اند و طی یکسال هم با وجود عدم تأمین منابع مالی، نمی‌توان ۳۰ درصد رشد فیزیکی ساخت را تجربه کرد.

استفاده از سوخت ارزان در واحدهای تولید سیمان، از جمله نشانه‌های حمایت دولت از صنعت سیمان است که به اعتقاد برخی از فعالان صنعتی کشور، زمینه ایجاد یک رانت را در این صنعت ایجاد کرده است. در همین زمینه علی اصغر کیهانی، رییس انجمن تولیدکنندگان بتن استاندارد، به خبرنگار «اقتصاد ایران»، می‌گوید: تنها دلیل موجه بودن تولید سیمان در ایران، وجود سوخت ارزان است، زیرا تولید هر تن سیمان در حدود ۱۲۵ لیتر سوخت فسیلی (مازوت)، نفت‌گاز یا گاز مایع نیاز دارد که نرخ جهانی اینگونه سوخت‌ها از کل قیمت صادراتی سیمان بیشتر است. لذا ارزان بودن سوخت تحویل شده به واحدهای تولید سیمان در ایران، موجب مزیت و یا موجه جلوه کردن تولید سیمان شده است، به گونه‌ای که حتی برخی کشورهای اروپایی نیز برای تولید سیمان با استفاده از سوخت ارزان در ایران، وسوسه شده‌اند.

اگرچه حمایت‌های دولت برای رشد و توسعه صنعت سیمان امری لازم و حیاتی می‌نماید، اما شیوه،

یافت، چرا که صدها پروژه عمرانی اقتصادی برای «ختم به خیر شدن» نیاز به این کالای مهم داشتند و به همین دلیل، راه‌اندازی ده‌ها واحد تولید سیمان در دستورکار برنامه ریزان اقتصاد کشور قرار گرفت. در حال حاضر ۴۱ کارخانه تولید سیمان با ظرفیت رسمی ۳۴ میلیون تن در سال، قادرند که گونه مختلف سیمان تولید کنند. این دسته از واحدهای تولیدی در سال ۸۴ راندمان قابل قبول ۹۸ درصد را تجربه کردند و ۳۲ میلیون و ۶۵۰ هزار تن سیمان تولید و روانه بازار مصرف نمودند. در سال جاری نیز برابر برنامه ریزی‌ها، ۳۵ میلیون و ۲۰۰ هزار تن سیمان تولید خواهد شد و کسری ۱۰ میلیون تنی آن از طریق واردات تأمین خواهد شد. در این میان، صنعت سیمان ایران اگر چه طی سال‌های گذشته رشدی چشم‌افشا و قابل قبولی را تجربه کرده است، اما گرفتار بحران‌ها و مشکلاتی است که تداوم آنها آتیه پرفروغ این صنعت پرمزیت را می‌تواند به تیرگی و تلخکامی بکشاند.

پراهمیت‌ترین معضلات موجود در صنعت سیمان کشورمان، وضعیت قیمت‌گذاری، نظارت و دخالت دولت در عرصه تولید، توزیع و صادرات و وجود یارانه‌هایی مخرب در عرصه تولید سیمان و آینده پرابهام طرح‌های جدید و در دست ساخت تولید سیمان می‌باشند که گذار از این چالش‌ها و رسیدن به ثبات و آرامش، نیازمند هم‌نویی دولت با فعالان صنعت سیمان

اقتصاددانانی که معتقدند اقتصاد کشورمان به یک بیماری جانکاه گرفتار آمده است، حتی اگر اطبای حاذقی نباشند و توان درمان این درد رانداشته باشند، در تشخیص وجود عارضه‌ای غیر طبیعی در پیکر اقتصاد ایران، راهی به خطا نرفته‌اند. کندوکاوی در اوراق پُرشمار داستان سیمان ایران، علایم و شواهدی آشکار از وجود نارسایی‌های فراوان در مورد این کالای مهم و حساس صنعتی به دست می‌دهد که شوربختانه، عزمی جزم و اراده‌ای آهنین برای برون‌رفت از بحران آن قابل رصد نیست.

نخستین کارخانه تولید سیمان در دهه‌های نخست قرن حاضر شمسی، به وسیله مهندسان و کارشناسان آلمانی در جنوب تهران پی ریخته شد تا با استفاده از منابع معدنی اطرافش، سیمان مورد نیاز پروژه‌های عمرانی وقت را تأمین کند. بعدها بخش خصوصی با قدرت وارد عرصه تولید سیمان شد و سلطان سیمان دهه ۴۰ شمسی، آقای ابتهاج، به ثروتی قابل توجه دست یافت. جالب است که هنوز شایعه پلاک گردنبد او را که گفته می‌شود شماره حساب بانکی حاوی ثروت افسانه‌اش بر آن حک شده است و با سقوط او به دریاچه هرگز یافت نشد، هنوز و با گذشت ده‌ها سال در ذهن مردمان این سامان جاری و ساری است.

پس از جنگ تحمیلی و با شروع برنامه‌های سازندگی، نیاز به تولید سیمان روزبه‌روز افزایش

قطعه‌نامه ۱۷۳۷

شورای امنیت ایران را تحریم کرد.

۶) شورا به ادامه مذاکرات دیپلماتیک تأکید می‌کند. ۷) اعضا از تلاش محتمل ایران برای غنی‌سازی و توسعه تکنولوژی هسته‌ای برای مقاصد نظامی و همچنین توسعه موشکی برای حمل کلاهک‌های هسته‌ای، ابراز نگرانی می‌کنند.

۸) از کشورهای عضو می‌خواهد که از حضور تعدادی از مسؤولین، مقامات ایرانی و شرکت‌هایی که در تهیه و توسعه موارد مربوط دخیل هستند، خودداری کرده و حساب‌های خارج از کشور آنها را بلوکه نمایند.

۹) از کشورها می‌خواهد تا تحصیل ایرانیان در خارج از کشور در رشته‌های مربوطه را ممنوع کنند. ۱۰) از کشورهای عضو، آژانس و از خود شورا می‌خواهد که در مورد ایران، گزارش‌های ادواری ارائه کنند.

۱۱) مقرر می‌کند که ۶۰ روز دیگر پس از دریافت گزارش آژانس، تحریم‌ها علیه ایران بازنگری، لغو یا تشدید شوند.

در آخرین لحظاتی که ماهنامه «اقتصاد ایران» زیر چاپ می‌رفت، در روز ۲۳ دسامبر ۲۰۰۶، شورای امنیت سازمان ملل تحریم‌هایی را علیه کشورمان بر اساس بند ۴۱ فصل ۷ منشور سازمان ملل تصویب کرد. مهم‌ترین نکات مصوبه شورای امنیت از قرار زیر می‌باشند:

۱) این تحریم بر اساس عدم رعایت مهلت ۳۱ ژوئیه به ایران در مورد توقف غنی‌سازی تصویب شده است. ۲) مجدداً از ایران می‌خواهد بلافاصله غنی‌سازی از جمله تحقیق و توسعه را متوقف سازد.

۳) از کشورهای دیگر می‌خواهد از صدور تجهیزات و دانش فنی که ممکن است مورد استفاده غنی‌سازی و توسعه موشکی قرار گیرد، پرهیز کنند. ۴) شورای امنیت مجدداً پرونده ایران را بررسی خواهد نمود و در مقابل، رفتار ایران می‌تواند تحریم‌ها را لغو و یا تشدید کند.

۵) شورا حق ایران را برای استفاده از انرژی صلح‌آمیز هسته‌ای تأیید می‌کند، ولی در عین حال امتناع ایران را از شفاف‌سازی و همکاری کامل با آژانس، محکوم می‌کند.